

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. From what period of time and on did the study of Torah become a central feature of Jewish life?
2. Upon whose shoulders does the burden of Jewish education lay?
3. From what age and on is a Jewish child required to be in school?
4. Describe the honor shown to a Rosh Yeshiva in Poland during the mid seventeenth century.
5. Describe the Maharal of Prague's opinion regarding the educational system of his time.

This and much more will be addressed in the second lecture of this series:
"Torah: The Lifeblood of the Exiled Nation."

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the lecture and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book were designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it, as well, as a handy reference guide and for quick review.

**This lecture is dedicated to the memory and *Li-ilui Nishmas*
ר' מרדכי בן ר' צבי גרשון וגיטל בת ר' יוסף ע"ה
Mr. and Mrs. Max and Gertrude Goldberg of blessed memory.**

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series XVIII Lecture #2

TORAH:
THE LIFEBLOOD OF THE EXILED NATION

I. The Love of Torah

A.

אמר רבי נתן אין לך אהבה כאהבת התורה. אבות דרבי נתן כ:א

Rabbi Nasan said: There is no love like the love of Torah. **Avos D'Rabbi Nasan 28:1**

B.

אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב: כי אם בתורת ד' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה תהלים פרק א/א:ב

Fortunate is the man who does not walk in the counsel of the wicked, nor stands in the way of the sinners, nor sits in the seat of the scornful. But his **delight** is in the Torah of the L-rd and in His Torah does he meditate day and night. **Psalms 1:1,2**

C.

למנצח מזמור לדרוד . . . תורת ד' תמימה משיבת נפש עדות ד' נאמנה מחכימת פתי: פקודי ד' ישירים משמחי לב מצות ד' ברה מאירת עינים: יראת ד' | טהורה עומדת לעד משפטי ד' אמת צדקו יחדו: הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים: תהלים פרק יט:א,ח-יא

To the chief musician, a psalm of David. The Torah of the L-rd is perfect, restoring the soul; the testimony of the L-rd is sure making wise the simple. The statutes of the L-rd are right, **rejoicing the heart**; the commandment of the L-rd is pure, enlightening the eyes. The fear of the L-rd is pure enduring for ever; the judgments of the L-rd are true and righteous altogether. More to be desired are they than gold, yea, than much fine gold; sweeter also than honey and the honeycomb. **Psalms 19:1, 8-11**

D.

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי: תהלים קיט:צו

Oh, how I love Your Torah! It is my meditation (conversation) all the day. **Psalms 119:97**

II. Education: The Historical Vocation of the Jewish People

A.

רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלכבד כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך: דברים ד:ט

Only take heed to yourself, and keep your soul diligently, lest you forget the things which your eyes have seen, and lest they depart from your heart all the days of your life; but **teach them to your sons, and to your sons' sons**. **Deuteronomy 4:9**

B.

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָךְ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכֹתְךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: דְּבָרִים וְאוֹ-ז

And these words, which I command you this day, shall be in your heart; **And you shall teach them diligently to your children**, and shall talk of them when you sit in your house, and when you walk by the way, and when you lie down, and when you rise up. **Deuteronomy 6:6-7**

C.

וְלִמְדַתְּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכֹתְךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: דְּבָרִים יְאִיט

And you shall teach them to your children, speaking of them when you sit in your house, and when you walk by the way, when you lie down, and when you rise up. **Deuteronomy 11:19**

D.

אמר רבי חמא ברבי חנינא: מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם. היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר (שמות ג) לך ואספת את זקני ישראל, היו במדבר ישיבה עמהם, שנאמר (במדבר יא) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (בראשית כד) ואברהם זקן בא בימים, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית כז) ויהי כי זקן יצחק, יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (בראשית מח) ועיני ישראל כבדו מזקן. אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (בראשית כד) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל ככל אשר לו, אמר רבי אלעזר: שמושל בתורת רבו. (בראשית טו) הוא דמשק אליעזר אמר רבי אלעזר: שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. אמר רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית כו) עקב אשר שמע אברהם בקלי וגו'. אמר ליה רב שימי בר חייה לרב: ואימא שבע מצות הא איכא נמי מילה. ואימא שבע מצות ומילה אמר ליה: אם כן מצותי ותורתי למה ליי? אמר רבא ואיתימא רב אשי: קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר תורת אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה. יומא כה:

R. Hama b. Hanina said: Our ancestors were never left without the scholars' council (ישיבה). In Egypt they had the scholars' council, as it is said (Exodus 3:16), "Go and gather the elders of Israel together;" in the wilderness they had the scholars' council, as it is said (Numbers 11:16), "Gather unto Me seventy men of the elders of Israel;" our father Avraham was an elder and a member of the scholars' council, as it is said (Genesis 24:1), "And Avraham was an elder (זקן = zaken) well advanced in age;" our father Yitzchak was an elder and a member of the scholars' council, as it is said (Genesis 27:1), "And it came to pass when Yitzchak was an elder [zaken];" our father Yakov was an elder and a member of the scholars' council, as it is said (Genesis 48:10), "Now the eyes of Yisrael were dim with age [zaken];" [even] Eliezer, the servant of Avraham was an elder and a member of the scholars' council, as it is said (Genesis 24:2), "And Avraham said unto his servant, the elder of his house, that ruled over all he had," which R. Elazar explained to mean that he ruled over [knew, controlled] the Torah of his master. "Eliezer of Damascus" (Genesis 15:2): R. Elazar said, He was so called because he drew and gave drink to others of his master's teachings. Rav said: Our father Abraham kept the whole Torah, as it is said (Genesis 26:5), "Because Avraham hearkened to My voice [kept My charge, My commandments, My statutes, and My laws]." R. Shimi b. Hiyya said to Rav: Say, perhaps, that this refers to the seven laws? — Surely there was also that of circumcision! Then say that it refers to the seven laws and circumcision [and not to the whole Torah]? — If that were so, why does Scripture say: 'My commandments and My laws'? Rava or R. Ashi said: Avraham, our

father, kept even the law concerning the 'eruv of the dishes (tavshilin),' as it is said: 'My Torahs': one being the written Torah, the other the oral Torah. **Yoma 28b**

E. Our principle care of all is this: to educate our children well, and we think it to be the most necessary business of our whole life to observe the laws that have been given us and to keep those rules of piety that have been delivered down to us. **Josephus, Against Apion Book I Par. 12**

F. But for our people, if anybody but asks any one of them about our laws, he will more readily tell him all than he will tell his own name and this is in consequence of our having learned them as soon as we became sensible of any thing and of our having them, as it were, engraved on our souls. **Josephus, Against Apion Book II Par. 19**

G.
מתוך קנאת ד' ואהבת תורה הם שולחים את כל בניהם ללמוד כדי שיבינו בתורת ד'. היהודי, גם העני שבעניים אם יש לו עשרה בנים ישלח אותם ללמוד. . . . ולא רק את הבנים אלא אף את הבנות. מתוך דברי תיאולוג נוצרי, תלמידו של אבאלארדוס. סוף המאה הי"ב למספרם

As a result of a G-dly passion and a love of Torah do [the Jews] send their children to study in order that they know G-d's Torah. Even the poorest of the Jewish poor, who has ten sons, will send them all away to study Torah. . . . And not just the sons, but also the daughters [are educated in Torah]. **The words of a twelfth century Christian theologian who was a disciple of Peter Abelard**

III. Education and the Jewish Community

A..
מצות עשה על האיש ללמד את בנו תורה. ואם לא למדו אביו, חייב ללמד לעצמו. (וע"ל סי' רמ"ו סעיף ו'). שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף א

There is a positive commandment to teach one's son Torah. If the father hadn't taught him Torah, he, himself, is required to see to it that he becomes educated. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:1**

B.
כשם שמצוה ללמד את בנו, כך מצוה ללמד את בן בנו, שנאמר: והודעתם לבניך ולבני בניך (דברים ד: ט). ולא לבן בנו בלבד, אלא מצוה על כל חכם מישראל ללמד לתלמידים, שגם הם נקראים בנים, אלא שמצוה להקדים בנו לבן בנו, ובן בנו לבן חבירו. שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ג

Just as there is a commandment to teach one's son, so too is there a commandment to teach one's son's son, as it says (Deuteronomy 4:9), "Teach them to your sons, and to your sons' sons." And this requirement is not limited to just your sons' sons, but rather there is a commandment upon every scholar in Israel to teach students, for they too are considered to be [akin to] sons. One is required, however, to give preference to one's son over his sons' son and to give preference to one's sons' son over one's neighbor's son. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:3**

C.

חייב להשכיר מלמד לבנו, ללמדו. אבל לבן חבירו, אינו חייב להשכיר. הגה: והיו כופין ליה לשכור לבנו מלמד. ואם אינו בעיר, ויש לו נכסים, אם אפשר לאודועי ליה מודיעים ליה; ואם לאו, יורדים לנכסיו ושוכרים מלמד לבנו. (הגהות מיימוני פ"א דת"ת בשם הר"מ). שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ד

One is required to hire a teacher for his son. He is not required, however, to [shoulder the burden to] hire a teacher for his neighbor's son. *Gloss: If the person does not want to voluntarily hire a teacher for his son, then the community would force him to do so. If he isn't present in the city and he has property, if it is at all possible to inform him, we do so, otherwise, we go down to his property [and sell it] in order that he hire a teacher for his son. Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:4*

D.

חייב כו' לבנו – כתב מהרש"ל דה"ה לבן בנו ומביאו הפרישה ובכ"מ ריש פרק א' מהלכות ת"ת כתב גם כן ז"ל ואפשר דגם לבן בנו חייב להשכיר לו מלמד והוא הדין לבן בן בנו. ש"ך יורה דעה סימן רמה ס"ק א

One is required to hire a teacher for his son: The Maharshal (Rav Shlomo Luria 1510-1573) wrote that this requirement [to hire a teacher] also applies to one son's son. This is quoted in the Perisha (Rav Yehoshua Falk 1550-1614). The Kesef Mishna (Rav Yosef Caro 1488-1575) at the beginning of the first chapter of Hilchos Talmud Torah wrote that it is quite possible that this requirement of hiring a teacher applies to a son's son and to a son's son's son as well. **Shach (HaRav Shabsei HaKohen, 1622-1663) Yoreh Deah Siman 245:1**

E.

מאימתי מתחיל ללמד לבנו, משיתחיל לדבר מתחיל ללמדו: תורה צוה לנו וגו' (דברים לג:ד), ופסוק ראשון מפרשת שמע (דברים ו:ד), ואח"כ מלמדו מעט מעט, עד שיהא כבן ששה או כבן שבעה, ואז מוליכו אצל מלמדי תינוקות. שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ה

When does one begin to teach his son? One begins to teach him from the time that he begins to speak. [He begins with the verse] (Deuteronomy 33:4), "Moses commanded us a Torah, the inheritance of the congregation of Jacob" and the first verse of the section of Shema (Deuteronomy 6:4). Afterwards, he should teach him a little at a time. This course is followed until the child is six or seven. At that time the father should take him to a teacher of children. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:5**

F.

היה מנהג בעיר שלוקח מלמד תינוקות שכר, חייב ללמדו בשכר עד שיקרא תורה שבכתב כולה. ואינו חייב ללמדו, בשכר, משנה וגמרא. והני מילי דלא אפשר, דדחיקא ליה שעתא, אבל אם אפשר ליה, מצוה לאגמוריה משנה וגמרא, הלכות ואגדות. שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ו

If the custom of the city is that the teacher of children takes a salary then the father is required to pay for his education until he is able to read the entire written Torah (Tanach). The father is not required to *pay* a teacher to teach him Mishna or Gemora. This was only said where the father is *unable to pay* due to pressing financial difficulties. If he is able, however, he is required to teach him Mishna and Gemora, Halachos and Agadah. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:6**

G.

מושיבין מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר. וכל עיר שאין בה מלמד תינוקות, מחרימין אנשי העיר עד שיושיבו מלמד תינוקות. ואם לא הושיבו, מחריבין העיר, שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. (ועיין בחושן המשפט קס"ג סעיף ג'). שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ז

We are required to place teachers in every city. The inhabitants of any city which do not comply with this rule and do not have a teacher for their children are to be placed in *cherem* (excommunication) until they comply and place a teacher in their community. If they don't comply, then the city is to be destroyed [by Divine decree], for the world is sustained solely through the breath of the children who study in *cheder* (their teacher's school). **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:7**

H.

(1) מכניסים התינוקות להתלמד, בן חמש שנים שלימות, ובפחות מכאן אין מכניסין אותן. ואם הוא כחוש, מכניסין אותו בן ו' שנים שלימות. הגה: ומ"מ מיד שיהיה בן ג' שנים שלימות מלמדין אותו אותיות התורה, כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה. (הרב אברבנאל בפירוש לאבות). שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ח

We allow children to enter school after their fifth birthday and not before. If the child is weak, we enroll him after his sixth birthday, but not before. **Gloss:** *Nevertheless, as soon as he is three years old we teach him the aleph-bais in order that he be prepared to read the Torah.* **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:8**

(2) וכשאדם מכניס את בנו לתלמוד תורה כותבין לו את האותיות על לוח. ומרחיצין אותו. ומלבישין אותו בגדים נקיים. ולשין לו ג' חלות של סלת בדבש. ובתולה לשה את העיסה. ומבשלים לו ג' ביצים. ומביאין לו תפוחים ומיני פירות ומחזירין אחר חכם וחשוב להוליכו לבית הספר. ומכסהו תחת כנפיו. ומעלהו לבית הכנסת. ומאכילין אותו חלות בדבש. ומן הביצים והפירות. ומקרין לו את האותיות. ואחר כך מחפים אותו בדבש ואומרים לו לחוך. ומחזירין אותו לאמו אף מכוסה. וכשמתחילין ללומדו בתחילה מפתים אותו. ולבסוף רצועה על גביו. ופותחין לו בתורת כהנים תחילה ומרגילין אותו לנענע בגופו כשהוא לומד: וכשמגיע לחקת עולם. קורא אותו כעין ציבור. ועושה לו סעודה עליו: דע שדומה הענין כאילו הקריבו לפני הר סיני: דכת' ביום הזה באו מדבר סיני. ולא כת' ביום ההוא. אמרה תורה בכל יום ויום יהיה בעיניך כאילו הוא אותו יום שניתנה בו תורה. ללמדך שתנהוג בבניך כשתכניסהו לתלמוד תורה. כמנהג הזה לכסותו ולהעלותו. . . . דתניא א"ר יוסי מתחילין לתינוקות בסדר ויקרא אמר הקב"ה יבאו טהורים ויתעסקו בטהרות. ומעלה אני עליכם כאילו הקריבו קרבן לפני . . . והנהנה מסעודתו חייב לברכו. ולומר המקום יאיר עיניך בתורתו. כדרך שמברכין אותו בקבלת מילה שאומר כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה. כו' מחזור ויטרי סימן תק"ח

When a person first brings in his child to study Torah, they write the letters of the aleph-bais on a tablet for the child. He is first washed and clothed in clean clothing. They knead especially for him three loaves (challos) made of fine flour and honey. A young girl is the one that does the kneading. They also cook for him three eggs and bring for him apples and other varieties of fruits. They make a point of having a prestigious scholar escort him to the school, he covers the child with his cloak and brings him to the synagogue. They then feed him the loaves with honey together with the eggs and fruit and they read for him the letters of the aleph bais. Afterwards, they cover the letters with honey and tell him to lick them. The child is then returned to his

mother, still covered. When they start to teach him, in the beginning, the child is enticed to do so, afterwards, the strap may be administered [if he is lax]. He begins his studies with *Toras Kohanim* (the Book of Leviticus) and we make him get in to the habit of moving his body (*shokling*) while he learns. When he gets to the verse (Lev. 3:17), "A perpetual statute", he reads it the way it is recited publicly in the synagogue. Afterwards, a festive meal is made [in his honor].

You should know that this [initiation] is considered as if he was brought before Mount Sinai, as it is written in Scripture (Exodus 19:1), "**This** day they came to the wilderness of Sinai." It is not written, "That day". The Torah is telling us that every day should be considered in your eyes as if the Torah was actually given in that same day. This teaches you how to act towards your child when you bring him in to study Torah. [You, therefore, pattern the event after the events of Mt. Sinai]. You cover him up [like Moshe with the cloud] and bring him up [to receive the Torah].
... **Machzor Vitry 508**

I.

אפילו תינוק שאינו מביין לקרות, לא יסלקוהו משם אלא ישב עם האחרים, אולי יביין. שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ט

We don't remove a student from the classroom, even if he is lacking comprehension and cannot read. Rather, he should sit with the others, for it is possible that over time he will catch on. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:9**

J.

לא יכה אותו המלמד מכת אויב, מוסר אכזרי, לא בשוטים ולא במקל, אלא ברצועה קטנה. שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף י

The teacher should not hit the child as if he was his enemy, disciplining him with cruelty. He should not use a whip or a rod but rather a small strap. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:10**

K.

יושב ומלמד כל היום וקצת מהלילה, כדי לחנכם ללמוד ביום ובלילה. שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף יא

The teacher should sit and teach them the entire day and part of the night, in order to train them to study day and night. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:11**

L.

לא יבטלו התינוקות כלל, חוץ מערב שבת וערב יום טוב בסוף היום. שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף יב

With the exception of late Friday afternoon and the late afternoon of *Erev Yom Tov* (the day before a holiday), school children should not be released from their studies. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 245:12**

M.

הגה: במקום שבני העיר מושיבין ביניהם מלמד תינוקות, ואין אביהן של תינוקות יכול לשכור לבניהם, ויצטרכו הקהל ליתן השכר, גובין לפי ממון. וכן בשכר החזן (ר"י נכ"ט ח"ג), ועיין בא"ח

סימן נ"ג סעיף כ"ג. וכן בנין בית הכנסת גובין לפי ממון (מהר"ם פאדוואה). כל צרכי העיר, אע"פ שמקצתן אינן צריכין, כגון בית חתנות או מקוה וכדומה, אפילו הכי צריכין ליתן חלקן (מהר"י מינץ). שולחן ערוך חושן משפט סימן קסג סעיף ג

Gloss: *In a place where the members of the city have contracted a teacher for their children and the parents are not in a financial position to personally compensate him and the community, [therefore,] needs to pay him his wages, [all of] the members of the community are assessed in accordance with their wealth. Similarly, [all of the members of the community are assessed] when it comes to paying for a Chazan . . . and for the building of a synagogue. All of the needs of a community are treated in a similar manner, even though the [taxpayer] may not personally need them, such as a hall for weddings or a mikveh etc. Even so, they are required to pay their share. (MahaRi Mintz 1408 -1506). **Shulchan Aruch Choshen Mishpat 163:3***

IV. Torah Study Outside the Community

My first position as family tutor was an hour's distance from my home. The family was that of a miserable farmer in a still more miserable village; and my salary was five thalers in Polish money. The poverty, ignorance, and crudeness which prevailed in this house were indescribable. The farmer himself was a man of about fifty years, the whole of whose face was overgrown with hair, ending in a dirty, thick beard, as black as pitch. His language was a sort of muttering, intelligible only to the boors with whom he daily associated. Not only was he ignorant of Hebrew, but he could not speak a word of Yiddish; his only language was Russian, the common patois of the peasantry. His wife and children were of the same stamp. Their home was a hovel of smoke, black as coal within and without, with no chimney, but merely a small aperture in the roof for the smoke; this opening was carefully closed as soon as the fire died down, so that the heat might not escape.

In this magnificent dwelling, the peasants sit on the bare ground; you dare not sit higher if you do not wish to be suffocated with the smoke. Here they guzzle their whiskey and make an uproar, while the people of the house sit in a corner. I usually took my place behind the stove with my dirty, half-naked pupils, and expounded to them out of an old tattered Bible, from Hebrew into Russian-Yiddish. All this made such a splendid group as deserved to be sketched only by a Hogarth (William, English artist who won fame chiefly for his moral and satirical engravings and portraits, who lived between 1697-1764), and to be sung only by a Butler (Samuel, English satirist who lived between 1612-1680). It may be easily imagined how wretched my condition here must have been. Brandy became my sole comfort, and made me forget all my misery. To top it all, a regiment of Russians, who were then rioting with every conceivable cruelty on the estates of Prince Radzivil, was stationed in the village and its vicinity. The house was constantly full of drunken Russians, who committed all sorts of excesses, hewed tables and benches to pieces, hurled glasses and bottles into the faces of their hosts, and so on. My other positions as tutor were more or less similar. **Lebens Geschichte (Autobiography), Solomon Maimon (1754 - 1800), Chapter 15**

V. The Honor Given to the Torah Scholar

A.
עמוד התורה – המפורסמות אין צריכין ראייה שלא היתה כל כך הרבה תורה בכל תפוצות ישראל כמו במדינת פולין, בכל קהלה וקהלה היו תופסין ישיבות, והיו מרביץ שחר לראש ישיבה שלהם, כדי שיוכל לתפוס ישיבה בלא דאגה ולהיות תורתו אומנתו, ולא יצא ראש הישיבה כל השנה מפתח

ביתו לחוץ, אם לא מבית המדרש לבית הכנסת וישב תמיד יום ולילה ועסק בתורה. בכל קהלה וקהלה היו מחזיקים בחורים ומספיקים להם ממון, דבר קצוב בכל שבוע שילמדו אצל ראש הישיבה, והיו מחזיקים לכל בחור לפחות שני נערים שילמדו אצלו שיוציא גפ"ת מן הפה מה שלמד ויהיה רגיל לפלפל, והיו נותנים לנערים אכילה מקופה של צדקה או מן התמחוי, ואם היתה קהלה של חמשים בעלי בתים היו מחזיקין לא פחות משלשים בחורים ונערים, והיה בחור אחד עם שני נערו אצל בעל הבית א', ולפחות שהיה אוכל הבחור תמיד על שלחנו כאחד מבניו אפ"י שהיתה לבחור הספקה מן הקהלה היה בעל הבית מוותר לו אכילה ושתייה מה שצריך, וקצת בעלי בתים הנדיבים היו נותנים גם לנערים להיות מאוכלי שולחנם תמיד ג' נפשות והיו נותנים אכילה ושתייה כל השנה. ס' יון המצולה מר' נתן נטע הנובר

Poland, the pillar of Torah: There is no need to offer proofs for something that is common knowledge. There was never so much Torah learning throughout all of the diaspora of Israel as in the land of Poland. Every single community supported a yeshiva. They would give sufficient support to their Rosh Yeshiva so that he would be able to conduct the studies without financial worry so that the study of Torah would be his sole occupation. The Rosh Yeshiva would never leave his home throughout the year except to go to and from the *Bais HaMedrash* (study hall) to the *Bais HaKnesses* (synagogue). He would sit there day and night and would be involved [only] in Torah study. Every community would support *bochurim* (older students) and would provide them with a fixed weekly income so that they would be able to study with the Rosh Yeshivah. They would [also] give each *bochur* at least two boys (younger students) to teach in order to articulate the *gephes* (gemora, pairush, tosefos) that he studied and in order to become accustomed to *pilpul*. They would give the boys food from the charity fund or from a special food collection. If the community consisted of fifty householders (*baale batim*), they would support at least thirty *bochurim* and boys. One *bochur* with two boys would stay at the home of a householder. At the very least, the *bochur* would eat on a regular basis at his table like one of his family. Even though the *bochur* had a sufficient stipend from the community, the householder would, [as a rule,] not charge him for the food and drink that he needed. Some of the generous householders would treat the boys like members of the family and provide all three of them with food and drink throughout the year. **Sefer Yaven HaMetzulah by R. Nasan Nota Hanover**

B.

וכמעט שלא היה בית בכל מדינת פולין שלא היו לומדים בו תורה, או בעל הבית בעצמו היה למדן, או בנו או חתנו היו לומדים, או בחור א' מאוכלי שלחנו, ולפעמים היו כולם יחד בבית א'. היו מקיימין כל ג' דברים שאמר רבא במסכת שבת פ"ב (כג): אמר רבא מאן דרחים רבנן הוה ליה בנין רבנן, מאן דמוקיר רבנן הוה ליה חתנין רבנן, דדחיל מרבנן הוא גופיה הוי צורבא מרבנן, ולכן היו בכל קהלה וקהלה הרבה חכמים, אם היתה קהלה מחמשים בעלי בתים היו שם עשרים חכמים שנקראו מורינו, או בשם החבר, וראש הישיבה היה על כולם וכל החכמים היו נכנעים תחתיו והיו הולכין אצל הר"י על הישיבה. שם

There was almost no home in all of Poland where Torah was not learned. Either the householder was a scholar, or his son or son-in-law were scholars, or a *bachur* was a member of his household. Sometimes, all of the above together existed in one house. They fulfilled all three things that Rava stated in the second chapter of the tractate Shabbos: Rava said: He who has compassion for Rabbis will have children that will become Rabbis. He who honors Rabbis will have sons-in-law Rabbis. He who is in awe of Rabbis will himself become a Rabbi. That is why there were many scholars in every single community. In a community of fifty householders there were twenty scholars who had the title, "Morainu" or "Chaver". The Rosh Yeshiva towered

above them and all of the scholars were subservient to him and would go to him to [study] in the yeshiva. **Ibid.**

C.

וכבוד גדול היה לראש ישיבה בכל קהלה, ודבריו נשמעין הן לעניים הן לעשירים ולא המיר איש את פיו, ובלעדו לא הרים איש את ידו ואת רגלו. ויגזור אומר ויקם והיה בידו מקל ורצועה להכות וללקות ולקנוס ולעשות חרפות לעוברי עבירה, ולתקן תקנות ולגדור גדר להפריש מאיסורים. ואעפ"י כן היו אוהבים לראש ישיבה. ומי שהיה לו מנה יפה כגון תרנגולים לר"י במחצה או ככולם, ושאר מתנות ממון או כסף וזהב פטומים וברבורים אבוסיים ודגים טובים היה מכבד בו אין שיעור. וגם בבית הכנסת רוב מי שקונים מצוות היו מכבדים לר"י, ולראש ישיבה היה חיוב להיות שלישי מן העולין לקרות בתורה בשבת ויום ראשון של יום טוב עכ"פ, ואם היה הראש ישיבה כהן או לוי היה חיוב שלו להיות כהן או לוי או אחרון אעפ"י שהיו הרבה כהנים או לויים בבית הכנסת. שם

In every community, the Rosh Yeshiva was highly honored. Whether one was rich or poor, his words were followed and no one dared to oppose him. [Figuratively,] no one lifted his hand or foot without his permission. What he decreed became law. He had the power to inflict corporal punishment, to fine and publicly shame those who violated the law and to institute legislation in order to insure the moral integrity of the community. Despite all of this, they loved the Rosh Yeshiva. If one would have a choice piece of food, such as chicken, he would give half or all of it away to the Rosh Yeshiva. They would constantly honor him with other gifts such as money, silver, gold, specially fed cattle or fowl, or fish of superior quality. Also in the synagogue, most of the people who purchased *mitzvohs* would honor the Rosh Yeshiva [with the *mitzva*]. The Rosh Yeshiva had the *chiuv* (the automatic right) to *shilishi* (the third *aliyah*) on Shabbos and at least the first day of Yom Tov. If the Rosh Yeshiva was a Kohen or Levi, his *chiuv* was the *aliyah* of Kohen or Levi or *acharon*. This was the case even though there were many Kohanim or Leviim in the synagogue. **Ibid.**

D.

ולא יצא אדם בשבת ויו"ט מבית הכנסת עד שהלך מתחילה ראש הישיבה ואחריו בני ישיבה שלו ואחר כך כל הקהל, והיו מלוין אותו עד ביתו, וביו"ט הלך כל הקהל אחריו לביתו לקבל פני הרגל, ומזה נקנאו כל החכמים והיו לומדים בתמידות שיבאו גם כן לידי מעלה זו להיות ראש ישיבה באיזו קהלה, ומתוך שלא לשמה בא לשמה ומלאה הארץ דעה. שם

No one left the synagogue on Shabbos or Yom Tov until the Rosh Yeshiva first departed, followed by the student body of his yeshiva. Afterwards, the rest of the community would leave and would escort him all the way to his house. At [the onset of] Yom Tov, everyone would walk over to his house in order to welcome the approach of the holiday. The [great honor afforded the Rosh Yeshiva] would serve as an incentive for all of the scholars who would constantly devote themselves to study so that they, too, would reach such a level as to be appointed a Rosh Yeshiva in some community. [As the Talmud points out:] The observance and study of Torah for an ulterior motive will eventually lead to observance and study for its own sake. Through this, the whole country became filled with the knowledge [of the Torah]. **Ibid.**

E.

לא יצא אדם למשא ומתן שלו עד שישמע דברי תורה מפיו שום חכם, או פי' רש"י על התורה או נביאים או כתובים, או משניות או דינים מה שלבו חפץ. ס' יון המצולה

No man left [in the morning] to his business without hearing words of Torah delivered by a scholar, whether it be Rashi's commentary to the Torah or Prophets or Holy Writings, or Mishnayos, or practical halacha. [Each one] studied according to the desire of his heart. **Ibid.**

F.

(1) ויש מקלין עוד לומר דמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקות מן הנותנים כדי להחזיק ידי לומדי תורה, שעל ידי זה יכולין לעסוק בתורה בריוח. ומ"מ מי שאפשר לו להתפרנס היטב ממעשה ידיו ולעסוק בתורה, מדת חסידות הוא ומתת א-להים היא, אך אין זה מדת כל אדם, שא"א לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס בעצמו. (גם זה בתשובה הנזכרת). וכל זה דשרי היינו שנוטל פרס מן הצבור או הספקה קבועה, אבל אין לו לקבל דורונות מן הבריות. והא דאמרינן: כל המביא דורון לחכם כאלו מקריב בכורים, היינו בדורונות קטנים שכן דרך בני אדם להביא דורון קטן לאדם חשוב, אפילו הוא עם הארץ. (רבינו ירוחם בשם רבינו יונה). שולחן ערוך יורה דעה סימן רמו סעיף כא

There are those that are even more lenient and allow a scholar and his disciples to receive provisions from donors in order to strengthen the hands of those who study Torah, for through this they would be able to study Torah in [relative] comfort. Nevertheless, it is an act of piety and a G-d given gift for a person to support himself sufficiently and, at the same, time be involved in Torah study. This is not, however, something to be achieved by the common man, as it is impossible for every person to be involved and excel in Torah study while making a living at the same time. . . . All of this is allowed if one takes a stipend from the community or receives provisions [from donors] on a set and constant basis. One should not, however, receive presents from people. That which is stated (Kesubos 105b), "One who brings a gift to a scholar is considered as if he had offered first-fruits," is referring to a small gift, as it is customary to bring a small gift to a prestigious person, even if the person be unlearned. **Shulchan Aruch Yoreh Deah 146:21**

(2) אבל אין לו לקבל דורונות כו' – ובכסף משנה שם משמע דאפילו דורונות מותר לקבל וכ"פ מהרש"ל שם שאין הכרע בדבר ומאן דקפיד קפיד שהרי לא כתיב בקרא ולוקח מתנות ימות כו' ע"ש וגם הב"ח האריך בזה דמותר לראש ישיבה או אב"ד לקבל מתנות עד שיתעשר שהוא כמו נשיא וכהן גדול עיין שם וכן נהגו: ש"ך יורה דעה סימן רמו ס"ק כא

One should not, however, receive presents from people: From the Kesef Mishneh it would seem that it is even permitted to receive gifts. The Maharshal understands this similarly, for there is no clarity in the matter. He who is scrupulous [not to take] is [allowed to be] scrupulous [but nevertheless it is not forbidden], for it does not say in Scripture, "A taker of gifts will die." . . . The Bach also elaborates on this matter and states that a Rosh Yeshiva or Av Bais Din is allowed to take gifts to the extent that he would become wealthy, for he is akin to the Nasi or Kohen Gadol (High Priest). See [his responsum]. This is the common custom. **Shach Yoreh Deah 246:21**

(3) ראיתי בשאלות ותשובות הב"ח בסי' נ"ב שמביא רא"י מכמה מאמרי רז"ל המורים באצבע שניתן רשות לראש ישיבה ליהנות ולהתפרנס ע"י המתנות ומותר לו לקבל כ"כ עד שיתעשר ע"ש. ותמה אני למה לא הביא גמרא ערוכה סוף פר' הזרוע והלחיים דאמרינן ההוא שקא דדינרי דאתי לבי' מדרשא ופי' רש"י דינרי זהב שלחו ממקום אחר לבני ישיבה קדים רבי אמי וזכה בהן והיכי עביד הכי והא כתיב ונתן ולא שיטול מעצמו ומשנינן אדם חשוב שאני דתניא והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו ופי' רש"י אדם חשוב כגון ממונה ראש ישיבה יכול לקדם ולזכו' שהרי עליו לגדלו

ולהעשירו אפי' משלו וכל שכך ממאי דאתי לי' מעלמא עכ"ל נשמע מזה שחיוב על כל אחד לגדל ולהעשיר לראש ישיבה ולא הי' צריך ראיות לזה וק"ו הוא דהתם לענין שלא נתנו לו התלמידי' מדעת' הוצרך רש"י ללמוד ק"ו לדאתי מעלמ' אבל היכא דנותני' לו הק"ו הוא איפכא דמה הכא שלא זיכה לו שום אדם ואפשר דדעת הנותן הי' לזכות לתלמידי' עניי' מבני ישיבה אפילו הכי קדם הוא וזכה ק"ו היכא שנדיב לב מנדב וניחא לי' לזכות לראש ישיבה שאין כאן חשש ונידנוד איסור וכבר אמרו הרוצה להנות יהנה: שו"ת פנים מאירות חלק א סימן עט

VI. Criticisms of the Educational System

A.

והנה הבחורים רכי השנים אם היה בהם גרסא דינקותא אין ספק כלל שהיו רגילים ויודעים כמה וכמה מסכתות קודם שיכנסו לחופה לישא נשים, ועתה אין להם מאומה בידם, והכל בשביל שלמודם תוס' דבר שהוא הוספה וכי לא היה טוב יותר שיקנה גוף התלמוד קודם, והכל בשביל שנדפסו התוספות אצל הגמרא. ואלו נדפסו פסקי הרא"ש ושאר חידושים שחברו האחרונים מנוחתם כבוד אצל הגמרא היו הכל לומדים על שטת ההלכה אף הנערים הקטנים, כי מה לנערים אל דברים אלו שדבר זה גורם לו שאינו עומד על שטת ההלכה על בוריה, כי איך הגדולים והקטנים ישוו יחד בלמודם, ואם אומרים לאבי הנער שיניח ללמוד את בנו שטת ההלכה ולא ילמוד עדיין התוספות, כאלו אומרים לו שלא ילמוד כלל כי אין האב חפץ רק בשם, והנה הארכנו בזה בפרק שני גם במקום אחר ובכמה מקומות עוררתי בלב נשבר ונדכה על שבר התורה, כי לגודל התקלה והמכשול הזה אשר הוא תחת ידינו לא יספיק לדבר מזה. ואם היינו מספרים לא היה אפשר לספר כי היה משמע שאין עוד חסרונות רק אלו. . . מהר"ל מפראג, נתיבות עולם נתיב התורה פרק ה'

B.

גלות המר והארוך [היא שדחקה אותם] שלא היה בידם יכלת ללמד את בניהם את כל החכמות על כן ראו אבותינו הקדושים ובפרט חסידי אשכנז למשוך את בניהם אחר התלמוד בלבד ולהרגילים ולחנכם אחר הספר הקדוש הזה כי בו חכמה ויראת ד' במקום אחד והוא הלחם והמזון האמתי אשר בצלו נחיה בגויים. ס' עץ חיים מר' חיים בר' בצלאל אחי המהר"ל מפראג

This bitter and long *golus* (exile) is what forced them, for they were unable to teach their children all the areas of wisdom. Therefore, our holy forefathers saw, especially the Chasidei Ashkenaz, to only attract their children to the study of the Talmud and to accustom them and initiate them to this holy work. For, in it lies wisdom and the fear of G-d, all in one place. It is the true bread and sustenance and affords us the protection to live amongst the Gentiles. **Sefer Aitz Chaim, authored by R. Betzalel, the brother of the Maharal of Prague**

C.

והשיב לב אבות על הבנים תחילה, שהת"ח שנק' אבות, יעזבו השנאה שבלבם תחלה על בנים שהם המון עם. וע"י זו השיב לב המון עם אל אבותם שהם ת"ח, שיהיה אחדות אחד בעולם, כי כמים אל הפנים וגו' והבן זה. ס' תולדות יעקב יוסף פר' שלח אות א'

Initially, "He will turn the heart of the fathers to the children" (Malachi 3:24), because the Torah scholars, who are referred to as "fathers", will forsake the hatred which they harbor in their hearts for the "children" which refers to the masses. Through this, He will turn the hearts of the masses to their "fathers" which means the Torah scholars, so that there will be a unity in the [Jewish] world, as [is stated in Proverbs 27:19,] "Just as water reflects the image of one's face, so too does the heart reflect the feelings of the other one's heart." **Sefer Toldos Yaakov Yosef, Parshas Shlach 1**

D.

הנה האשכנזים שלימים וכן רבים, ת"ל כי בפראנקפורט לבדו יהיו בה כשלוש מאות ת"ח בני הישיבה, ולב רחב להם להבין ולהשכיל. והנה הם מבליים ימיהם בפלפוליהם המהבילים וריח חסידות אין בהם, והלואי היה די בזה. ואם יש בכל מדינת אשכנז אשר עברתי בה ובכל מדינת הולנדה אשר אני יושב בקרבה אנשים חרדים אל דבר ד' ומבקשים לדעת ליראה את ד' ולאהבה אותו ולהתחסו עם קונם, ודאי נער יכתבם. איטליא, כבר ידעה הכ"ת יותר ממני. ולעת כזאת אין משכיל דורש את אלקים, כי אם תוהו ובוהו וחשך שליטים המה בעיר, ואפילו פירושא דקרא "מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" לא יבינו ולא ישכילו. הלא על זה צווח ככרוכיא רשב"י ע"ה (עיינן זהר קסה:): ווי לון לבני עלמא דאינון סתימי לבא אטימי עיינין, כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה, אין מנהל לה מכל בנים ילדה, צוחין ככלבים ואמרין הב הב. מכתב מהרמח"ל לרבו הרה"ג ר"י באסאן יום ה' ר"ח אלול תצ"ה

Behold, the German Jews are perfect [in their loyalty to Torah] and are plentiful. Thank G-d, in Frankfurt alone there are about three hundred Torah scholars, members of the Yeshiva. They have a tremendous intellectual capacity to discern and understand. But behold, they waste their days in their *pilpulim* (casuistry or sophistry) and have not even the scent of *chasidus* (piety). Would it be that that was the only problem. If one would calculate the number of people in all of Germany, in which I traveled, and in all of Holland, in which I now reside, who are fervent in fulfilling G-d's commandments and desire to know how to fear Hashem and to love Him and to create a close relationship to their Creator, surely a child could write them down. (See Judges 8:14) Regarding Italy, you, his Torah excellency, already know more than I. At this time there is no one of intelligence who seeks out G-d. Only void, chaos and darkness rule over the city. They don't even understand or grasp the meaning of the verse, "What does Hashem ask of you? Only to fear him." Behold, it was for such a thing that R. Shimon b. Yochai protested (lit. screeched like a crane): Woe is it for the members of the world whose heart is closed and eyes are shut. All flesh are like grass and all of its kindness is like the sprouts of the field. No one amongst them gives them any direction. They [merely] cry out like dogs, "Give us, give us!" **Letter from R. Moshe Chaim Luzzatto to his mentor, R. Yeshaya Bassan, Thursday, Rosh Chodosh Elul, 5495 (1735)**